

Re-ideologitzar la socialdemocràcia

Impotència davant l'ofensiva neoliberal i manca d'idees pròpies, originals i actuals –més enllà de la revisió dels vells postulats- és el que definiria millor, avui, a un paradigma socialdemòcrata que sembla estancat en un món que no comprèn.

La crisi de la socialdemocràcia no és nova. De fet, hi ha qui sosté que sempre ha estat en crisi: donar respostes canviant a realitats canviant mitjançant l'acció reformista és, segurament, més complicat que mantenir postures estàtiques –com els conservadors-, absents –com els liberals- o, per dir-ho d'alguna manera, “nihilistes” –com certa esquerra rupturista-.

L'afany de detectar i esborrar les injustícies del sistema, amb brotxa prima i precisa, per avançar gradualment cap a un món més just i igualitari, topa amb l'oposició d'aquells que defensen acríticament l'status quo o, per contra, d'aquells que en presenten una esmena a la totalitat. La necessitat de comptar amb una via reformista que se situï enmig d'ambdós i que sigui útil a les classes populars i mitjanes, es fa més urgent que mai.

La realitat és, però, que els partits socialistes, socialdemòcrates i laboristes de la Unió són vistos com instruments antics, ineficaços i enquistats en un sistema que s'esquerda. Aquest fet té diverses causes, la primera ideològica. Després de la caiguda de la URSS i del triomf del capitalisme, l'esquerra democràtica va alimentar el fals mite de la fi de la història a partir d'una acceptació totalment acrítica de molts dels postulats neoliberals.

La socialdemocràcia ha pensat en un elefant (com diria Lakoff), i ha interioritzat conceptes com el de “competitivitat”, “excel·lència” o “liberalització”, mostrant-se incapaç d'oferir una visió del món alternativa al de la dreta liberal. En aquest mar de paraules i de significa(n)ts, els mots clàssics de l'esquerra com igualtat, solidaritat o justícia social s'han vist progressivament desgastats, i s'han convertit en leitmotifs purament retòrics en els articles de premsa i en els programes electorals.

A la pràctica, en canvi, l'esquerra governant ha anat més enllà de la retòrica pel que fa a la implementació de programes econòmics que poc han tingut, a voltes, de progressistes. I no parlo només de les polítiques dutes a terme a partir de l'esclat de la crisi (recordem, per exemple, quan el president Zapatero va dir allò de “bajar impuestos es de izquierdas”; 2005). És per aquestes raons que, als ulls de la gent, els grans partits socialistes s'han convertit en una insípida alternativa parlamentària a la dreta liberal. A conseqüència d'això, les classes subalternes –com diria Gramsci o cantaria Raimon- estan emigrant progressivament cap a aquelles opcions que representen un roig més pujat de to.

La desideologització de l'esquerra majoritària ha donat via lliure a una hegemònia neoliberal que, sota la màscara de la neutralitat tècnica, està duent a terme les polítiques més ideologitzades de totes. Davant d'aquestes contrarreformes profundament agressives contra el 99% de la població, l'esquerra o bé les ha acatades

**Comptar
amb una via
reformista
que sigui útil
a les classes
populars i
mitjanes es
fa més
urgent que
mai**

**Cal rearmar
ideològicament
a una esquerra
capaç de
guanyar la
lluita de relats,
avui dominats
pel poder
econòmic**

(vegi's el cas del PASOK a Grècia) o bé les ha matisades amb una fortuna relativa (vegi's el cas francès). També és cert que, en l'Europa de l'austeritarisme merkelià, la dissidència intel·lectual és infinitament més senzilla de dur a terme que no pas la institucional: el marge de decisió dels que fan política, en el marc de l'Estat-nació és cada vegada més reduït.

És clar que vivim una època de transició, i davant de l'absència relativa d'una esquerra forta i que actuï com a tal, sembla que el procés de contrarreformes neoliberals que s'ha obert a Europa pot desembocar en la institucionalització d'una crisi permanent. Anem cap a un món essencialment individualista i competitiu on l'home serà un element més del gran mercat global en què la salut, l'educació o els aliments més bàsics només tindran la consideració de negoci. És per aquesta raó que cal rearmar ideològicament a una esquerra capaç de guanyar la lluita de relats, avui dominats pel poder econòmic. Permeteu-me que, en relació a aquesta qüestió, dibuixi cinc camins que haurien d'acabar confluint:

1. Prendre la iniciativa: La socialdemocràcia no pot seguir posant les mans en forma còncava tot intentant retenir un vell món que se li escapa d'entre els dits. Ha d'aprendre a ser proactiva i ambiciosa: començar a parlar de renda bàsica enfront de la insuficiència dels ingressos provinents del treball, abordar la problemàtica de l'habitatge de forma plena sense posar-hi excessives subordinades o llançar una ofensiva per represtigiar allò públic que vagi més enllà de la simple denúncia de casos concrets de privatitzacions o de retallades sectorials.

2. Recuperar la utopia per ser alternativa: Una de les causes de la pèrdua de rumb de la socialdemocràcia és haver extraviat, també, l'objectiu. Davant d'una dreta panglossiana que ens diu que aquest és el millor dels móns possibles (i per això ens hem de limitar a gestionar-lo), l'esquerra ha d'alçar la veu i dir que la seva vocació transformadora neix de la convicció de que un món millor sí és possible. La utopia no ha de ser, emperò, un objectiu realitzable; sinó un horitzó de justícia al qual s'ha de tendir. Com poetitzava Galeano, la utopia serveix per caminar.

3. Reconquerir l'esquerra social: Quan els progressistes, indignats, van baixar a les places un quinze de maig de fa dos anys, on era l'esquerra política? Als despatxos, analitzant amb preocupació si aquell fenomen tindria o no efectes negatius per una contesa electoral que es preveia complicada. Si la transició democràtica la van dur a terme les elits polítiques, aquesta segona transició també democratitzadora serà obra de la societat civil, que cada vegada s'organitza més i millor. És per això que "escoltar" el carrer ja no val: cal "ser" carrer.

4. Refundar l'instrument: En relació amb el punt anterior, no es pot "ser" carrer amb les estructures de partit que imperen avui. L'actual configuració institucional dels partits polítics condueix a l'amiguisme, a la bunquerització de les cúpules i a l'establiment de xarxes clientelars que no ajuden gens a dignificar l'espai públic, més aviat al contrari. Hem d'avançar cap a la formació de plataformes ciutadanes de progrés, autònomes i dinàmiques, capaces de promocionar als activistes, als intel·lectuals, als bons gestors i, en general, a les persones major preparades per exercir els càrrecs públics més que no pas a les més amigues dels dirigents orgànics.

5. Cosir sensibilitats de progrés: Davant d'una dreta conscient de les polítiques que ha de practicar per implantar el seu model de societat, necessitem un pensament de progrés comú capaç de fer-hi front. Cal detectar els sectors socials potencialment protagonistes del canvi polític i teixir-ne l'aliança. Joves, dones, immigrants, mestres, metges, treballadors, petits empresaris, emprenedors i d'altres perfils similars han d'entendre que les mobilitzacions per la universitat pública a Girona o en contra de la privatització del CAP de l'Escala no són lluites inconnexes; sinó que s'emmarquen en la visió d'un model de societat més just i igualitari que comparteixen. Sintetitzar els anhels de tots aquests sectors en un projecte polític comú (almenys, programàtic) és el primer pas per conquerir una majoria social i política queaturi el desmantellament d'allò públic, que és de tots, i que s'estan quedant uns quants per fer-ne negoci.